

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

**Lvdovici Molinæ, E Societate Iesv Theologiæ Doctoris, &
Professoris, Commentaria, In primam D. Thomæ partem**

Molina, Luis de

Lugduni, 1622

Articvlvs I. Vtrum Angeli cognoscant omnia per suam substantiam. art. 1.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-73915](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-73915)

lectum agentem, cum intelligat, perfectiorque multo sit rebus omnibus intelligentibus creatis. Multa ergo, quae in rebus inferioribus, spectata eorum natura particulari sunt perfectiones, in rebus superioribus essent imperfectiones. Sic sensus, qui comparatione animalium sunt perfectiones, comparatione Angelorum essent imperfectiones. Quod idem dicendum est de intellectu agente comparatione hominum & Angelorum.

Ad secundum. Ad secundum concessio antecedente, neganda est consequentia. Anima namque nostra suapte natura apta est accipere species à rebus. Vnde ex eo, quod supernaturaliter per accidens illi infundantur, vel species eiusdem rationis cum illis, quas per seipsam poterat comparare, ut Adamo infusa sunt, vel aliae alterius rationis, quales sunt, quas anima Christi accepit, non propterea denegari illi debuit intellectus agens: liquidem illi suapte natura debetur. Cum vero Angelus ex se aptus non sit accipere vllas species à rebus, sed solum à Deo per infusionem, tribui illi non debuit intellectus agens ab autore natura, nec infusio, qua illis in instanti creationis Deus species infudit, dicitur proprie praeventio, quemadmodum dicitur infusio specierum, quae Adamo facta fuit, quippe cum Angelus successu temporis non poterit, vel illas, vel alias similes comparare per seipsum, ut poterat Adamus.

Species intelligibiles non ita Adamo infusa ut Angelo. Ad tertium.

Ad tertium responderi debet, quando potentia passiva est talis, ut perpetuo coniuncta sit cum suo actu, ita ut ab eo separari per naturam nequeat, necessarium non esse in rerum natura aliam potentiam activam, qua reducatur ad actum, praeter autorem ipsum naturae, à quo in prima rerum constitutione coniuncta cum suo actu producit, ut in materia caeli cernere licet, quae cum perpetuo coniuncta sit cum suo actu à quo nequit per naturam separari, non aliam potentiam activam habet, à qua reducatur ad actum, praeter autorem ipsum naturae, qui dum caelum vna cum ceteris rebus condidit: eam in actum reduxit. Similis vero est potentia Angeli comparatione specierum, quibus intelligit, quippe quae eas innatas, congenitas, ac inseparabiles habeat. Propositio ergo illa: *Omnipotencia passivae naturalis respondere debet aliqua activa naturalis à qua reducatur ad actum:* intelligenda est de potentia quae non est passiva comparatione actus suapte natura inseparabilis.

Omnipotencia passivae naturalis respondere activam quomodo intelligentium.

ARTICVLVS V.

Virum in Angelis sit sola intellectiva cognitio.

CONCLUSIO est. In Angelo non est alia cognitio, quam intellectiva. Probat, ex potentis cognoscentibus, solus intellectus non residet in organo corporeo: vires vero omnes sentientes tam internae, quam externae in organo corporeo sedem habent. **F**ed in Angelis non est corpus: ergo est sola intellectiva cognitio, quam comitatur voluntas, quae est etiam in Angelo, & utramque consequitur vis ad movendum, siue in Angelo distincta sit ab intellectu & voluntate, siue non, ut hoc loco innuit D. Thom.

Notitia vis in Angelis qua.

Illud tamen animadvertendum est, si dicamus in Angelo vim ad movendum distinctam non esse à voluntate, potentiam ipsam voluntatis non esse id, quod immediatè efficit motum, vel substantiae Angeli, vel rei externae, quam Angelus movet: sed id

Molina in D. Thom.

A quod immediatè efficit motum. **A**se impulsim quo Angelus suam substantiam impellit, aut rem externam: mediante autem actu voluntatis, non quocumque, sed qua efficaciter vult se impellere, aut rem externam sibi coniunctam, efficit immediatè impulsim illum, tamquam principio quo instrumentali talis impulsim immediatè effectivo. Cum verò actus ille finitus sit, ac liber, efficere non potest infinitum impulsim, sed certum & limitatum. Praeterea, infra maximum quem potest efficere, efficit maiorem vel minorem, prout voluntas Angeli elicerit actum, quo tantum vel tantum velit impellere, aut suam substantiam, aut rem externam.

B Confirmari potest conclusio huius articuli, quoniam sicut ea animalia, quae sunt infra hominem, pollent solum viribus sensitivis, homo verò, qui mediis est inter cetera animalia & Angelos, vires habet sentientes & potentiam ad intelligendum, verum hanc secundum alteram tantum sui partem, nempe secundum animam: sic quoque concedens erat, ut natura homine superior, qualis est Angelica, sola potentia ad intelligendum ornaretur, essetque secundum se totam intellectualis. Quia verò Angeli secundum se totos intellectuales sunt, appellari consueverunt, tum intellectus, tum etiam mentes, id est, res merè intellectuales.

QVÆSTIO LV.

De medio cognitionis Angelicae.

ARTICVLVS I.

Virum Angeli cognoscant omnia per suam substantiam.

DISERIT tota hac quaestione de medio, quod ita Angelo est ratio cognoscendi res, ut cum intellectu concurrat ad cognitionem tamquam species intelligibilis, siue sit vera species, siue non, sed instar illius concurrat. Atque hoc primo articulo quaerit, an quemadmodum Deus cuncta, quae cognoscit per suam essentiam concurrentem instar speciei intelligibilis cognoscit: sic quoque Angelus cuncta, quae cognoscit, cognoscat per suam substantiam simili modo concurrentem, ita ut in Angelo nulla alia intelligibilis species necessaria sit, ut quaecumque obiecta cognoscat.

Sensus quaestionis.

E

Conclusio est. Angeli non omnia cognoscunt per suam substantiam, sed ad id indigent aliquibus speciebus, quibus perficiantur. Hanc probat primò in argumento, sed contra autoritate Dionysij 4. cap. de divinis nominibus, ubi ait: *Angeli illuminantur rationibus rerum*, id est, similitudinibus & speciebus eorum, quae cognoscunt, quò sit, ut non cognoscant omnia per suam substantiam, sed per species. In translatione Perionij locus ille Dionysij habet in hunc modum. *Vi mentes prestantissimo modo intelligunt, eorum quae sunt rationes discerni divina sibi accommodata illustratione.* Porro illustratio divina, ut Angeli res cognoscant naturaliter, non est alia, quam infusio specierum quibus eas percipiant.

Angeli non omnia per suam substantiam cognoscere.

Secundò eam probat, quoniam licet id, quo intellectus, tamquam specie intelligibili, aut eius locum habenti intelligit, comparatur ad actum intelligendi tamquam principium efficiens, quod vni cum intellectu producit intellectionem: ad intellectum

B b b

lectum

lectum tamen intelligentem comparatur tamquam forma ad quod forma solet esse id quod agens agit. Et quidem si sit vera species, actuatur, in formaque intellectum: si vero non sit vera species, sed tamquam species concurrat, satis est, si intellectui assistat, cum eoque sine ulla actuatore ac informatione coniungatur: quo pacto quaest. 12. ostendimus, essentiam divinam coniungi cum intellectu beati, & substantiam Angeli cum mente Angelica ad productionem cognitionis, quam Angelus de eadem sua substantia habet: sed ut potentia aliqua compleatur per formam necesse est ut omnia, ad quae se extendit potentia, contineantur in forma. Unde videmus, quod in iis substantiis, quae generantur & corrumpuntur, quia nulla forma continet omnia, ad quae se extendit potentia materiae: cum ergo facultas Angeli ad intelligendum ad omnia se extendat: eod quod obiectum mentis Angelicae sit ens & verum in commune: in substantia vero Angeli, quae ad certum genus & speciem limitata est, non contineantur omnia eminenter: sicut in essentia diuina continentur: sit, ut non quemadmodum Deus omnia per suam essentiam cognoscit, sic etiam Angelus cognoscit omnia per suam substantiam: sed necessarium ad id sit, Angelicum intellectum aliquibus speciebus perfici.

ARTICVLVS II.

Virum in nobis, & in Angelis concedenda sint species, quibus cognitio fiat.

DISPUTATIO I.

Diuus Thomas supposuit art. praecedente, Angelos, vel per species, vel per suam substantiam in modum speciei concurrerem, intelligere, quaecumque naturaliter intelligunt: cum vero probasset non posse ab eis cognosci omnia per suam substantiam, intulit, concedendas esse in eis species, quibus intelligant. Hoc autem articulo quaerit, virum eiusmodi species a rebus sint acceptae, sicut sunt nostra, an non, sed ipsis potius sint innatae, & a Deo infusa. Quia tamen non omnes conveniunt in modo, quo fit cognitio, operae pretium erit id examinemus, antequam ad disputationem propriam huius articuli veniamus.

Ochami & Gabr. sententia.

Ochamus in secunda quaestione 17. & 18. & Gabriel in eodem secunda distinctione 3. quaestione 2. censent, non esse concedendas species, aut aliquid, quod cum potentia cognoscente sit coniunctum, in modumque speciei cum ea ad cognitionem producendam concurrat: sed obiectum, in distantia accommodata constitutum, sufficere vna cum potentia sentiente externa, ut efficiant actum sentiendi: addunt, potentiam & obiectum concurrere immediatè ad illius notitiam productionem sine ulla specie. Ut verò generetur notitia sensus interni, satis esse arbitrantur, si existat notitia sensus externi, illaque immediatè vna cum sensu interno, absque alia specie, efficienter concurrat ad illius productionem. Ad efficiendam verò intellectionem, sufficere dicunt notitiam sensus interni, seu phantasma vna cum intellectu possibili, absque aliqua specie intelligibili. Eodem modo censent in Angelis sufficere praesentiam obiecti constituti in distantia accommodata, vna cum intellectu Angelico, sine ulla specie, aut qualitate intermedia, ut intuitivam

A obiecti notitiam efformet, concurrente efficienter ac immediatè tam intellectu, quam obiecto. Quod sit, inquit, ut necessarium non sit constitui in Angelo speciem, aut à rebus acceptam, ut Scotus, & alij autumant, aut ipsis innatam, à Deoque infusam, ut D. Thomas, & alij arbitrantur.

Durandus in 2. dist. 3. quaest. 6. & in 4. d. 49. q. 2. Durandus in eadem profus est sententiam non tamen explicat, an obiectum concurrat cum potentia ad productionem notitiae tamquam causa efficiens, sed solum ait, potentiam, praesente obiecto, debiterque approximato, illud, absque aliqua specie, cognoscere, per hoc solum quod potentia supra naturam sit cognoscitiva, & obiectum cognoscibile, neque adit impedimentum: subiungitque haec verba, *Quocumque cognitio sit efficiens: unde non explicat, an obiectum influat efficienter in cognitionem.*

Henricus quodlib. 5. quaest. 14. & quidam alij, quos Scotus in 1. dist. 3. quaest. 7. & Capreolus in 2. dist. 3. quaest. 2. in argumentis contra quartam conclusionem referunt, negant species etiam intelligibiles, quae cum intellectu humano, aut Angelico efficienter ad intellectionem concurrant, idemque censent de speciebus sensitivis. Lege etiam Gregorium in 2. dist. 7. quaest. 3. & in 1. dist. 3. quaest. 1.

C Probat verò praedicti autores hanc suam sententiam: primo, quia nulla est necessitas constituendi has species.

Secundo quando potentia per aliquid, tamquam per signum representativum, fertur in obiectum, prius cognoscit signum, quam cognoscat obiectum representativum: sed species sensibiles, tantum abest, ut prius cognoscantur sensu, quam cognoscatur obiectum, ut ne quidem sensu tunc cognoscantur: species item intelligibiles non prius intelliguntur, quam intelligatur obiectum: imò quando intelligitur obiectum, illa non intelliguntur, ut testatur experientia: ergo obiecta non percipiuntur à potentia per species, quibus representantur, ac proinde ad illud munus admittenda non sunt. Minor, & consequentia patent: & maior probatur: quoniam id, quod repraesentat aliud, non ducit in illius cognitionem, nisi cognoscatur: ut imago Caesaris non ducit in Caesaris cognitionem, nisi cognita à potentia.

Tertio, si species constituenda esset in intellectu possibili, vel id esset comparatione omnium, quae intellectu cognoscitur, vel comparatione aliquorum dumtaxat. Non dabis hoc secundum, quia quae ratione possent quadam cognosci sine specie, possent etiam caetera cognosci, ac proinde frustra ad id constitueretur species. Primum verò dici non potest, quia si in intellectu nostro sit species intelligibilis admittenda, sanè erit ea sola, quae à phantasmibus intervenit intellectus agētis sit in eo producta: cum ergo noster intellectus multa cognoscat, quorum nulla sunt phantasmata, ut res spirituales, relationes tam reales quam rationis, & peraeque alia, efficitur, ut non omnium, quae intellectu nostro cognoscuntur, sit species intelligibilis constituenda.

F Confirmatur, quoniam ea, quorum est species cognosci possunt per species sine discursu: cum ergo multa cognoscantur à nobis per discursum, efficitur, ut non omnium, quae à nobis cognoscuntur, sit species in intellectu possibili.

Quarto, obiectum sufficienter praesentatur, seu ostenditur intellectui per actum potentiarum sentientium: ergo necesse non est constituere in intellectu speciem, quae ei repraesentet obiectum. Consequenter est manifesta, antecedens verò probatur, quia